

ความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย

นางภารดี รัตนอุดม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๗

ISBN ๙๗๔ - ๙๖๓ - ๙๖๔ - ๕

011057

I16828355

**THE NEED FOR CONTINUING EDUCATION
OF THE PUBLIC LIBRARIANS IN THAILAND**

Mrs. Paradee Ratanaudom

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts**

**Department of Library Science
Graduate School**

Chulalongkorn University

1984

ISBN 974 - 563 - 465 - 4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความต้องการในการศึกษาคือเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุด

ประชาชนในประเทศไทย

โดย

นางภารดี รัตนอุคม

ภาควิชา

บรรณารักษศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณิคมล กุลบุญ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ พูนภาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ล.จ้อย วัฒนวิชัยรินทร์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณิคมล กุลบุญ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศิ จันทวิมล)

.....
(อาจารย์เสนาะ บุญเรือง)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณารักษ์มีความต้องการศึกษาแบบ เป็นทางการมากกว่าแบบไม่ เป็นทางการ
 กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบ เป็นทางการที่ต้องการคือการ เข้ารับการอบรมวิชาบรรณารักษ์-
 ศาสตร์ที่มีวุฒิโดยสถาบันต่าง ๆ และต้องการเรียนเต็ม เวลาในระดับปริญญาตรี กิจกรรมการ
 ศึกษาต่อเนื่องแบบไม่ เป็นทางการที่ต้องการคือ การ เข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ หน่วยงานที่
 บรรณารักษ์ต้องการให้จัดกิจกรรมทั้งแบบ เป็นทางการและไม่ เป็นทางการ คือ มหาวิทยาลัย
 ในประเทศ ระยะเวลาที่บรรณารักษ์สะดวก เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่ เป็น
 ทางการคือ ในเวลาราชการ จำนวนวันที่เห็นว่า เหมาะสมคือ ๔-๗ วัน

เนื้อหาวิชาทางบรรณารักษศาสตร์ ทั้งที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษา และผู้บริหาร
 ต้องการให้บรรณารักษ์ศึกษา คือ การบริหารงานห้องสมุดประชาชน การบริการของห้องสมุด
 ประชาชน การจัดหาและทำบัตรรายการ โสตทัศนวัสดุในห้องสมุด บริการตอบคำถามและ
 ช่วยการค้นคว้า การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด งบประมาณของห้องสมุด วรรณกรรมสำหรับเด็ก
 วารสารและหนังสือพิมพ์ ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด การสอนการใช้ห้องสมุด การทำ
 ครรชดีและสาระสิ่ง เชปและการสัมมนาห้องสมุดประชาชน

สำหรับความสนับสนุนของผู้บังคับบัญชามี ค่อยการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์
 ตามทัศนคติของบรรณารักษ์ เห็นว่า ให้การสนับสนุนน้อย แต่ตามทัศนคติของผู้บริหาร เห็นว่า
 ให้ความสนับสนุนมาก

ข้อเสนอแนะ

สถาบันที่สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

๑. ควร เปิดหลักสูตรการอบรมที่มีวุฒิบัตรสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน
 ขึ้นโดยเฉพาะ
๒. ควรจัดกิจกรรมการศึกษาแบบไม่ เป็นทางการซึ่งได้แก่ การสัมมนาทางวิชาการ
 การอภิปรายเพิ่มขึ้นตาม เนื้อหาที่จะสนองความต้องการของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน
๓. ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งควรมีการประชาสัมพันธ์แก่บรรณารักษ์ห้องสมุด
 ประชาชนโดยทั่วถึงกัน
๔. ควรพิจารณาจัดทำวารสารหรือบทความ เกี่ยวกับห้องสมุดประชาชนให้มากขึ้น

Thesis Title The Need for Continuing Education of the
Public Librarians in Thailand
Name Mrs. Paradee Ratanaudom
Thesis Advisor Assistant Professor Panpimon Koonlaboon
Department Library Science
Academic Year 1983

ABSTRACT

The purposes of this thesis were to survey the institutes that provided the continuing education activities in librarianship to study the needs, attitudes, motivations, problems including the library administrators' support and the suggestion for continuing education of public librarians and library administrators. Research results would be guidelines for the library schools and other institutes to better the continuing education programs.

The research was done through 140 questionnaires distributed to public librarians and their administrators in 70 Changwats in Thailand where the public libraries were established. The data were analyzed and presented in the forms of percentage, mean and standard deviation.

The findings could be summed up that most of the public librarians realized that continuing education was important for their library profession and would help them to progress in their jobs. For the administrators attitudes, continuing education was necessary for improving the public librarians working ability and their professional development. The reason of the public librarians to participate in continuing education activities was to improve

their working efficiency. The problems of the continuing education were lack of budget and shortage of personnel to help with the work while librarians joined the programs.

The Public librarians preferred formal continuing education to informal continuing education. For the former, librarians needed to participate in training activities leading to certification, and to study full-time in undergraduate program accordingly. For the informal continuing education they wanted to participate in seminars which provided locally by the universities during working hours, and around 5-7 days.

The public librarians wanted to study these subjects: Library administration, Library services, Classification and cataloging, Audio-Visual materials, Reference services, Library public relations, Library budget, Children Literature, Serials system, Library co-operation, Library instruction, Indexing and abstracting, and Seminar in public Librarianship.

Librarians expressed that the administrators' support in their continuing education was at low level which was contrasted to that at high level indicated by the administrators.

Recommendations:

The library schools should:-

1. Offer formal professional training programs leading to certification for the public librarians.

2. Provide informal continuing education such as seminars, discussions and special lectures on indicated needed contents.

3. Promote continuing education programs to be widely known among public librarians.

4. Take into considerations on having more articles or special issues of professional journals geared particularly to public librarianship.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณิมาล กุลบุญ
ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำและตรวจแก้ไข ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งสำเร็จ และ
ได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ล.จ้อย นันทิวิชรินทร์ ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ศศิ จันทวิมล และอาจารย์เสนาะ บุญเทือง ผู้กรุณาสละเวลาในการ
เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และกรุณาให้คำแนะนำอันมีคุณค่ายิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณ
อาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณบรรณารักษ์และผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชนทุกท่านที่ได้กรุณาสละ
เวลาในการตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์นี้

ขอขอบคุณสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้ทุนอุดหนุนในการ
ทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณ ร.ต.อ.วีรวุฒิ รัตนอุดม ผู้เป็นกำลังใจและให้ความ
ช่วยเหลืออย่างยิ่ง เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมความปรารถนาด้วยดี

ศูนย์วิทยุโทรทัศนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
การดี รัตนอุดม

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๕
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖
กิตติกรรมประกาศ	๗
สารบัญตาราง	๘
บทที่	
๑. บทนำ	๑
ความเป็นมาของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖
สมมติฐานของการวิจัย	๖
ขอบเขตของการวิจัย	๖
วิธีดำเนินการวิจัย	๗
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย	๑๖
๒. การศึกษาต่อเนื่อง	๑๘
ความหมาย	๑๘
ประเภทของการศึกษาต่อเนื่อง	๒๐
การศึกษาแบบเป็นทางการ	๒๐
การศึกษาแบบไม่เป็นทางการ	๒๑

สถาบันที่จัดการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย	๒๓
สถาบันที่จัดการศึกษาต่อเนื่องแบบ เป็นทางการ	๒๔
๑. การศึกษาระดับปริญญาโท	๒๔
๒. การศึกษาระดับปริญญาตรี	๒๖
๒.๑ การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย	๒๖
๒.๑.๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๒๖
๒.๑.๒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๒๖
๒.๑.๓ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	๒๗
๒.๑.๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	๒๘
๒.๑.๕ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	๒๘
๒.๑.๖ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	๒๘
๒.๑.๗ มหาวิทยาลัยศิลปากร	๓๐
๒.๒ การศึกษาระดับวิทยาลัยครู	๓๑
๓. การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นสูง	๓๒
๔. การศึกษาอบรมที่มีวุฒิบัตร	๓๔
๔.๑ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย	๓๔
๔.๒ กรมการศึกษานอกโรงเรียน	๓๖
๔.๓ สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ	๓๘
๔.๓.๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๓๘
๔.๓.๒ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	๓๘
๔.๓.๓ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	๔๐
๔.๓.๔ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	๔๑
๔.๓.๕ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า	๔๒
๔.๓.๖ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	๔๒
๔.๔ หอสมุดแห่งชาติ	๔๓

สถาบันที่จัดการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์แบบไม่เป็นทางการ	๔๔
สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ	๔๗
๑. ทบวงมหาวิทยาลัย	๔๗
๒. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๔๘
๓. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๕๑
๔. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๕๒
๕. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	๕๒
๖. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	๕๔
๗. วิทยาลัยครูต่าง ๆ	๕๔
การจัดทำ เอกสารและวารสารทางบรรณารักษศาสตร์	๕๖
๓. วิธีดำเนินการวิจัยและผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๘
๑. กำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะศึกษา	๕๘
๒. กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	๕๘
๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๐
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๐
๔. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๘๔
สรุปผลการวิจัย	๘๕
อภิปรายผล	๘๘
ข้อเสนอแนะ	๙๕
บรรณานุกรม	๙๘
ภาคผนวก	๑๐๗
ประวัติผู้เขียน	๑๓๑

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑. จำนวนบรรณารักษ์และผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน จำแนกตามเพศ	๖๒
๒. จำนวนบรรณารักษ์และผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน จำแนกตามอายุราชการ	๖๓
๓. วุฒิต่างบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน	๖๔
๔. สถาบันการศึกษาที่บรรณารักษ์ได้รับวุฒิต่างบรรณารักษศาสตร์	๖๕
๕. ทัศนคติที่มีต่อการศึกษาต่อ เนื่องจากของบรรณารักษ์และผู้บริหารงาน ห้องสมุดประชาชน	๖๖
๖. กิจกรรมในการศึกษาต่อ เนื่องแบบ เป็นทางการที่บรรณารักษ์ เคย มีประสบการณ์	๖๗
๗. กิจกรรมในการศึกษาต่อ เนื่องแบบ ไม่ เป็นทางการที่บรรณารักษ์ เคยมีประสบการณ์	๖๘
๘. เหตุผลในการ เข้ารับการศึกษาต่อ เนื่องของบรรณารักษ์	๖๙
๙. อุปสรรคในการ เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อ เนื่องของบรรณารักษ์ เปรียบเทียบกับความ เห็นของผู้บริหารงานห้องสมุดประชาชน	๗๐
๑๐. ความต้องการในการศึกษาต่อ เนื่องของบรรณารักษ์ เปรียบ เทียบกับ ความสนับสนุนที่ผู้บังคับบัญชามีต่อบรรณารักษ์	๗๑
๑๑. ความต้องการของบรรณารักษ์ในกิจกรรมการศึกษาต่อ เนื่องแบบ เป็นทางการ เปรียบ เทียบกับความต้องการของผู้บริหารที่มีต่อ บรรณารักษ์	๗๒
๑๒. ความต้องการของบรรณารักษ์ในกิจกรรมการศึกษาต่อ เนื่องแบบ ไม่ เป็นทางการ เปรียบ เทียบกับความต้องการของผู้บริหารที่มีต่อ บรรณารักษ์	๗๓

ตารางที่

หน้า

๑๓. สถาบันการศึกษาต่อ เมืองแบบ เป็นทางการที่บรรณารักษ์ ต้องการศึกษา	๗๔
๑๔. หน่วยงานที่บรรณารักษ์ต้องการให้จัดการศึกษาต่อ เมือง แบบไม่ เป็นทางการ	๗๔
๑๕. เนื้อหาวิชาทางบรรณารักษศาสตร์ที่บรรณารักษ์ต้องการศึกษา เปรียบเทียบกับความต้องการของผู้บริหารให้บรรณารักษศาสตร์ .	๗๕
๑๖. ลำดับที่ความคิด เห็น เกี่ยวกับ เนื้อหาวิชาที่มีค่า เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ของบรรณารักษ์เปรียบ เทียบกับของผู้บริหาร	๗๖
๑๗. ความสนับสนุนของผู้บังคับบัญชาในการศึกษาต่อ เมือง ในทัศนะของบรรณารักษ์	๗๗
๑๘. ความสนับสนุนที่ผู้บริหารมีต่อบรรณารักษ์ เมื่อทราบว่า มีกิจกรรม ทางการศึกษาต่อ เมืองทั้งแบบ เป็นทางการและไม่ เป็นทางการ เกิดขึ้น	๗๘
๑๙. ความสนับสนุนที่ผู้บริหารมีต่อบรรณารักษ์หลังจากที่บรรณารักษ์ เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว	๗๘
๒๐. โอกาสในการ เข้ารับการศึกษาแบบไม่ เป็นทางการของ บรรณารักษ์	๗๙
๒๑. ระยะเวลาในการ เข้ารับการศึกษาแบบไม่ เป็นทางการ	๗๙
๒๒. จำนวนวันที่บรรณารักษ์สามารถ เข้าร่วมกิจกรรมได้	๘๐